

Tema: Behandlade som jämlikar? – mänskliga rättigheter

För att utforska temat mänskliga rättigheter har vi skapat tre olika avsnitt. I varje avsnitt undersöker vi en specifik aspekt av temat, som erbjuder olika insikter och utmaningar.

Avsnitt 1	Mina rättigheter
Avsnitt 2	Dina rättigheter
Avsnitt 3	Rättigheter i verkliga livet

Varje avsnitt innehåller följande:

- Lärarhandledning
- Aktiviteter
- Bild- och textmaterial
- Förslag på webbresurser

Aktiviteterna kan vara lärarledda diskussioner, grupparbeten, självstudier och användning av primärt och sekundärt historiskt material. Läraren kan själv välja vilka klass- och gruppaktiviteter som ska genomföras.

Temaöversikt

”Var tar då de mänskliga rättigheterna vid? På mindre ställen, inte långt från där du bor – så nära och så små att de inte syns på någon världskarta. Det är de enskilda människornas värld: kvarteret de bor i, skolan de går i, fabriken, gården eller kontoret där de jobbar. Så ser de platser ut där varje man, kvinna och barn söker lika rättvisa, lika möjligheter, lika värdighet, fri från diskriminering. Om dessa rättigheter inte betyder något här, saknar de även betydelse på annat håll. Utan medvetna och aktiva medborgare som upprätthåller dem hemmavid kommer vi förgäves att söka efter framsteg i världen utanför.”

Eleanor Roosevelt, "In Our Hands" (tal hållet 1958 på tioårsdagen av den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna)

Vad är rättigheter? Rättigheter och friheter ges människor på grundval av ett rättssystem, en samhällelig överenskommelse eller på etiska grunder. Vi talar ofta om rättigheter i förhållande till särskilda sociala grupper (minoriteter) eller till alla individer. Denna andra kategori av universella rättigheter är de vi kallar mänskliga rättigheter. De mänskliga rättigheterna är grundläggande mänskliga friheter som grundar sig på principen om respekt för individen och tanken om att varje människa har rätt att behandlas lika och med värdighet. Fastän mänskliga rättigheter inte respekteras eller tillämpas på många håll i världen tillkommer dessa rättigheter alla människor överallt. Att utveckla en djup förståelse för de mänskliga rättigheterna är en viktig del av vår kollektiva status som medlemmar av den globala mänskliga gemenskapen. Att studera de mänskliga rättigheternas historia är minst lika viktigt för att vi ska få en överblick över den inverkan (eller avsaknaden därav) som rättigheterna haft på samhällena. Folk har fråntagits sina rättigheter genom hela historien och ofta tvingats ta till antingen fredliga eller våldsamma metoder för att återta dem. Denna kamp förs än i dag i många delar av världen.

För att förstå hur mänskliga rättigheter påverkar oss i vardagen och för att inse vilket ansvar vi har när det gäller att erkänna behovet av att väga dessa rättigheter mot andras rättigheter, behöver vi en förståelse för vad mänskliga rättigheter är. Vad är då mänskliga rättigheter? Varifrån kommer de? Vilka konsekvenser har de för mänskligheten? Hur påverkar de mig?

Definitioner

Mänskliga rättigheter

Mänskliga rättigheter är grundläggande rättigheter och friheter som alla människor har rätt till oavsett medborgarskap, kön, nationellt eller etniskt ursprung, ras, religion, sexuell läggning, språk eller annan status.

Mänskliga rättigheter omfattar medborgerliga och politiska rättigheter, såsom rätten till liv och frihet och yttrandefriheten, samt sociala, kulturella och ekonomiska rättigheter, däribland rätten till kulturellt deltagande, rätten till livsmedel, samt rätten till arbete och utbildning. De mänskliga rättigheterna är skyddade och upprätthålls av internationella och nationella lagar och fördrag. Den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna utgör grunden för det internationella systemet för skydd av de mänskliga rättigheterna. Det antogs av FN:s generalförsamling den 10 december 1948. Denna dag firas varje år den internationella dagen för mänskliga rättigheter. De 30 artiklarna i den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna fastställer alla människors medborgerliga, politiska, ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter. Det är en vision om mänsklig värdighet som överskrider politisk gränsdragning och maktutövning och ålägger regeringar att upprätthålla varje individs grundläggande rättigheter.

(Enligt [Amnesty Internationals](#) definition, 2015)

Etik

Moraliska principer som styr en persons beteende eller hur den genomför en handling.

Den kunskapsgren som handlar om moralprinciper.

(Enligt definitionen i [Oxford Dictionary](#))

Minoriteters rättigheter

Icke-dominerande gruppers strävan att bevara sina kulturella, religiösa eller etniska skillnader började växa fram i samband med bildandet av nationalstater på 1700- och 1800-talen. Erkännandet och skyddet av minoriteters rättigheter enligt internationell rätt såg dagens ljus i Nationernas förbund där flera minoritetsfördrag antogs. När Förenta nationerna bildades 1945 och ersatte Nationernas förbund började man även där att utarbeta ett antal normer, förfaranden och mekanismer som hade att göra med minoriteter.

(Enligt definition från [FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter](#), 2010)

Privilegium

En särskild förmån som åtnjuts av en person, grupp eller klass, utöver övriga medborgares generella förmåner. En exceptionell befogenhet eller dispens. En rättighet, befogenhet, tillstånd eller undantagsrätt som åtnjuts av en person eller klass, i strid mot eller utanför tillämpningen av lagen. Ett privilegium utgör en befrielse från ett ansvar eller deltagande, som åtnjuts av vissa personer och som utgår från ett rättsligt antagande att de ställningar de innehar, eller de uppdrag de fullgör, är sådana att de kräver hela deras tid och fulla uppmärksamhet, samt att sådana uppdrag, utan denna eftergift, skulle vara ogenomförbara och inte leda till de vinster som det allmänna bästa kräver.

(Enligt definitionen i [Law Dictionary](#))